

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. СТЕФАНІКА
ІНСТИТУТ ДОСЛІДЖЕНЬ БІБЛІОТЕЧНИХ МІСТЕЦЬКИХ РЕСУРСІВ

МИСТЕЦЬКА КУЛЬТУРА: ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ

ЛЬВІВ – 2020

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. СТЕФАНИКА
ІНСТИТУТ ДОСЛІДЖЕНЬ БІБЛІОТЕЧНИХ МИСТЕЦЬКИХ РЕСУРСІВ

**МИСТЕЦЬКА КУЛЬТУРА:
ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
VIII Міжнародної наукової конференції
(Львів, 20 листопада 2020 р.)

ЛЬВІВ – 2020

УДК 7.072.2
М 95

Редактори-упорядники:

канд. мист-ва *Лариса Купчинська*

канд. мист-ва *Ольга Осадця*

Відповідальний редактор

д-р наук із соц. комунікацій *Лідія Сніцарчук*

Рецензенти:

д-р мист-ва *Любов Кияновська*

д-р мист-ва *Роксолана Косів*

Мистецька культура: історія, теорія, методологія: тези доповідей VIII Міжнар. наук. конф. (Львів, 20 листопада 2020 р.) / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, Ін-т досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів ; ред-упоряд.: *Л. Купчинська, О. Осадця*; відп. ред. *Л. Сніцарчук*. Львів, 2020. 206 с.

Видання містить тези Міжнародної наукової конференції, в яких окреслено проблеми в галузі мистецтвознавства, музикознавства, театрознавства. Розглянуто питання історії мистецтва, творчість його визначних представників.

Для мистецтвознавців, музикознавців, театрознавців, культурологів, істориків.

У 1970-х рр. у Пугильському районі масово ткали тайстри на міжколгоспній килимарській фабриці з переробки вовни, здебільшого смугасті яскравих кольорів, які мали закидне полотно.

Тайстра — виразна складова народного строю буковинців, самостійний витвір мистецтва народних майстринь, модний стійкий бренд сьогодення з етнографічним маркуванням, який потрібно цінувати, охороняти та ретельно досліджувати.

Олег Болюк

Проблеми атрибуції творів ужиткового мистецтва (на прикладі збірки Музею української культури у Свиднику)

Твори декоративно-ужиткового мистецтва українців численний пласт художньої культури, який відображає усталені локальні вподобання автохтонів, є виразним маркером етнічної ідентичності. Вивчення пам'яток цього виду мистецтва важливе з багатьох причин, особливо для популяризації традиційно-народної творчості у мультикультурному середовищі країни і зарубіжжя. Цією проблематикою активно займаються мистецтвознавці, музеологи, культурологи.

Експозиційна робота історико-етнографічних, краєзнавчих, художніх музеїв та скансенів базується на концепції представлення відвідувачам характерних, питомо традиційних або ж унікальних експонатів певного ареалу, осередку, окремого майстра. Сучасна музеологія перебуває у процесі репрезентації збірок, тематичних колекцій і окремих оригінальних пам'яток за допомогою технічних можливостей цифрової системи міжмережжя. У цьому відчутний своєрідний парадокс: автентичну унікальність можна якісніше зберегти, краще вивчити, масштабніше популяризувати завдяки глобальній універсальності, яка фактично є руйнівною для культурного розмаїття.

Втім, низка музеїв зіткнулася не лише з проблемою інтенсивного переходу на нові й зручні уніфіковані інформативні джерела, а з й браком вузькопрофільних спеціалістів, які б фа-

хово атрибутували пам'ятку. Такі невирішені питання гостро постали і в музеях периферій, і в потужних осередках музеєзнавства.

Прикладом обрано Музей української культури у Свиднику — філії Словацького національного музею, у якому артефакти представлені на якісному рівні у головному корпусі (експозиція на 1700 м²), у Галереї Дезидерія Миллого, етнографічній експозиції скансену (площа понад 11 га).

Візиткою осередку є експозиційна репрезентація кращих цінностей музейної колекції. Серед багатьох унікальних експонатів чільне місце займають твори церковного мистецтва, зокрема сницарські вироби. Привертають особливу увагу речові артефакти, які складно ідентифікувати.

У збірці музею на експозиції є дерев'яні точені предмети з відносною евіденцією: релікварій XVIII ст. (№ 144/66), чаша XVIII ст. (№ 212/61), дарохранильний кіот (№ відсутній), односвічник (інформація відсутня). Детально вивчити їх не вдалося, оскільки доступності огляду перешкоджають спеціальні вітрини, встановлені чеською фірмою у 1970-х рр. під час створення головного корпусу музею. Їх могли би відкрити хіба спеціалісти з Братислави. Інформативні етикетки біля цих експонатів відсутні, записи електронної картотеки — лаконічно стислі.

Інтригою є той факт, що на виставці «Позбирайте крихти, щоб не пропало ніщо...» до 130-ліття Музею Ставронігії у Львові (діяла у Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького з 28 серпня по 10 жовтня 2019 р.) було представлено раритети подібної стилістики — дарохранильниці XVIII ст. (інв. № Кв-33788 Д-857; Кв-33803 Д-867; Кв-33804 Д-868; Кв-33812 Д-87). На етикетках було зазначено, що їх походження невідоме. Не маємо сумнівів, що експонати належали церквам Південної Лемківщини (Бардіївський округ Пряшівського краю). Подібні пам'ятки зберігаються у Шариському музеї Бардієва.

Ми не раз акцентували на тому, що облаштуванню церков цього ареалу властиві дерев'яні точені предмети літургійного призначення кінця XVIII – першої половини XIX ст. Це пов'язане як із неспроможністю місцевої тогочасної громади придбати дорогоцінні вироби, так і з примусовим вилученням владою австрійської імперії наявних у парафіях коштовних мета-

лів, замість яких лемківські майстри виточували з дерева. Про це писав М. Станкевич (Українське художнє дерево XVI–XX ст. Львів, 2002. С. 299-300; Художнє деревообробництво // Лемківщина: історико-етнографічне дослідження: в 2 т. Т. 2. Львів, 2002. С. 348).

Наведений приклад ілюструє питання, які стосуються не лише двох музеїв, що у Словаччині та Україні, а зачіпає глибшу проблематику ревізійності атрибуцій. Картотеку з інвентарними записами в Музеї української культури у Свиднику уклали ще в 1970-х рр. співробітники, які не були обізнані з усіма галузями народної культури, тож у записах — більшість інформації хибна або застаріла. Сьогодні ми працюємо над оновленням атрибуції пам'яток цієї інституції.

Людмила Герус

**Раїса Данківська — дослідниця обрядового хліба
(до 135-річчя від дня народження)**

Данківська Раїса Сергіївна (1885, м. Новий Оскол Курської губ., нині — Белгородської обл. Російської Федерації — 23.02.1956, Харків) — український етнограф, фольклорист, музеєзнавець. Навчалася у першій жіночій гімназії м. Харкова. У 1911 році закінчила історико-філологічний факультет Московських вищих жіночих курсів імені професора В. І. Гер'є за спеціальністю «Етнографія», єдиний у дореволюційній Росії вищий освітній заклад для жінок. Під впливом лектора курсів, першої у Росії жінки — професора етнографії Віри Харузіної уже під час навчання Р. Данківська зацікавилася дослідженням народної культури, зокрема обрядового печива. За цю тему 1909 року в журналі «Этнографическое обозрение» вона опублікувала свої перші розвідки: «Малороссийские обрядовые печенья Курской губернии» (Кн. LXXX. №1. С. 21-34); «Свадебные обряды у малороссов Грайворонского уезда в 1870-х годах» (Кн. LXXXI-LXXXII. № 2-3. С. 145-159); «Кулик и лестничка обрядовое печенье Фатежского уезда» (Кн. LXXXI-LXXXII. № 2-3. С. 173-174). Статті містять оригі-

ЗМІСТ

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО

Беженар Альона

Орнаментальна мова буковинських тайстр.....

Болюк Олег

Проблеми атрибуції творів ужиткового мистецтва (на прикладі збірки Музею української культури у Свиднику).....

Герус Людмила

Раїса Данківська — дослідниця обрядового хліба (до 135-річчя від дня народження)..... 7

Долинська Магдалена

Глиняні іграшки зі Старої Солі в колекції Етнографічного музею ім. С. Удзелі в Кракові 10

Книш Богдана

Сучасне ліжникарство на Гуцульщині: традиційні технології та новітні зразки..... 11

Кухтій Оксана

Елементи орнаментальних мотивів у прикрасах українських майстрів авторського ювелірного як засіб національно-культурної ідентифікації 11

Куцир Тетяна

Вишивка жіночих сорочок Литви та Західної України у Литовському національному музеї (м. Вільнюс)..... 16

Мотиль Романа

Львівська кераміка середини ХХ – початку ХХІ століття: минуле й сьогодення 18

Скочень-Мархевка Беата

Українські витинанки з колекції доктора Юліуша Дуніковського у збірці Етнографічного музею ім. С. Удзелі в Кракові 20

Наукове видання

Мистецька культура: історія, теорія, методологія : тези доповідей
VIII Міжнародної наукової конференції (Львів, 20 листопада 2020 р.)

Редактори-упорядники:
**Купчинська Лариса Олегівна,
Осадця Ольга Павлівна**

Редактор **М. Р. Кульчицький**
Комп'ютерне верстання **Л. О. Вараніцької**

На обкладинці логотип
Мар'яни Фільварків та Дарії Фільварків

Формат 60·84/16. Умовн. друк. арк. 11,39

Львівська національна наукова
бібліотека України імені В. Стефаника,
вул. В. Стефаника, 2, м. Львів, 79000
Тел. 261-41-21, e-mail: library@lsl.lviv.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 3889 від 29.09.2010.

Надруковано у відділі поліграфії та первинної реставрації фондів
Львівської національної наукової
бібліотеки України імені В. Стефаника,
вул. Ковжуна, 10, м. Львів, 79000.
Тел. 297-55-09, e-mail: library@lsl.lviv.ua